بحرانی با ریشه‌های بی اعتمادی به مدیریت آبی و کاهش تاب آوری در برابر خشکسالی

جور بیکاری و تحریم‌ها در خوزستان روی شانه‌های آب

بنفشه زهرایی
دبیر کار گروه ملی سازگاری با کم آبی

خوزستان، بستر نارضایتی‌های مردمی ناشی از کم آبی شده است و همین باعث شده بار دیگر توجه مردم و نظام حکمرانی کشور در همه سطوح به مسأله کم آبی جلب شود. در پرداختن به این مسأله، ابتدا باید توجه کرد که آنچه در سال جاری رخ داده است، یک خشکسالی بسیار شدید در اکثر مناطق و بخصوص نوار مرزی غرب کشور است. رودخانه‌های کارون، دز و کرخه، عمده منابع آب استان خوزستان را تأمین می‌کنند. سرشاخه‌های این رودخانه‌ها البته از چندین استان مختلف سرچشمه می‌گیرند. سرشاخه‌های رودخانه کرخه از استان‌های کردستان، کرمانشاه، لرستان، ایلام و همدان، سرشاخه‌های دز از استان‌های لرستان، مرکزی و اصفهان و سرشاخه‌های کارون از استان‌های چهارمحال و بختیاری، لرستان، فارس، اصفهان و کهگیلویه و بویر احمد نشأت می‌گیرند. بنابراین کلاً این تصور نباید وجود داشته باشد که آب این رودخانه خروشان متعلق به خوزستان است. حدود ۲۵ درصد آورد رودخانه‌های کارون و دز و ۵ درصد آورد رودخانه کرخه در استان خوزستان تولید می‌شود هر چند که سهم استان خوزستان، از بهره‌برداری از آورد این رودخانه‌ها چه در طول چند دهه گذشته و چه در حال حاضر از این درصدها به مراتب بیشتر بوده است.

در سال آبی جاری، یعنی از ابتدای شهریور ماه تا اول تیر ماه سال ۱۴۰۰، به استناد گزارش ارائه شده توسط مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشکسالی سازمان هواشناسی کشور به هیأت دولت، ۹۳/۷ میلیمتر کاهش بارش نسبت به متوسط وقوع یافته است که نشان دهنده خشکسالی بسیار شدید حاکم بر کشور و بخصوص بخش‌هایی از نوار غربی و حوضه سرشاخه‌های منتهی به رودخانه استان خوزستان است. در دو سال متوالی ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، استان خوزستان دو خشکسالی و سیلاب بسیار شدید را تجربه کرد. خشکسالی سال ۱۳۹۷ به لحاظ شدت، تفاوت بسیار قابل ملاحظه‌ای با خشکسالی سال جاری نداشته است ولی شدت نارضایتی‌های اجتماعی در خشکسالی سال ۱۴۰۰ بسیار بالاتر است. این موضوع نشان دهنده این است که تلاش کافی برای ارتقای تاب آوری استان‌های کشور نسبت به خشکسالی‌ها رخ نداده است یا تلاش‌های انجام شده نتیجه بخش نبوده است. برنامه‌ریزی و مدیریت منابع آب در چهار دهه گذشته در کشور عمدتاً با تأکید بر مدیریت تأمین صورت گرفته است، در صورتی که ارتقای تاب آوری نیازمند تلاش متوازن در هر دو جنبه مدیریت تأمین و تقاضای آب است.

یکی از راه‌های ارتقای تاب آوری در مواجهه با سیلاب‌ها و خشکسالی‌ها، احداث سد است. سدهای احداث شده در سال‌های گذشته در استان خوزستان، شامل زنجیره سدهای واقع بر رودخانه‌های کارون، دز و کرخه، قطعاً در تنظیم بیشتر جریانات فصلی و سیلابی و ارتقای توان تأمین نیازهای آبی استان خوزستان نقش آفرینی کرده‌اند. احداث سد در همه متون علمی، به‌عنوان یکی از راهکارهای ارتقای تاب آوری در برابر تغییرات آب و هوایی تلقی می‌شود. البته در این میان، اشتباهات مهندسی در مورد طراحی یا اجرای برخی هم نظیر سد گتوند، پیچیدگی مدیریت کمی و کیفی منابع آب استان را افزایش داده و به نارضایتی‌های سیاسی - اجتماعی هم دامن زده است. مستقل از اینکه نقش سد گتوند در مواجهه با شرایطی نظیر خشکسالی سال ۱۴۰۰ مثبت است یا منفی، کاملاً واضح است که نظام مدیریت منابع آب کشور نتوانسته است اعتماد عموم ذینفعان و مردم استان خوزستان را به اثرات مثبت احداث این سد در کنار همه مشکلات کیفی که دارد، جلب کند. این عدم توفیق در اعتمادسازی که شاید در شرایط عادی برای نظام حکمرانی آب کشور چندان مهم نباشد، در زمان وقوع بحران‌هایی مثل خشکسالی‌ها یا سیلاب‌های شدید مثل آتش زیر خاکستر عمل می‌کند. شاهد این مدعا آن که اگر چه به نظر می‌رسد، سد گتوند نقشی در دامن زدن به مشکلات کم آبی استان خوزستان در سال ۱۴۰۰ ندارد، اما در محافل رسانه‌ای، بخش زیادی از مباحث این روزها معطوف به سد گتوند و مشکلات طراحی و بهره‌برداری آن است.

عکس: ایسنا

نمونه دیگر از مباحث پررنگ این روزها در محافل رسانه‌ای مرتبط با مشکل کم آبی خوزستان، انتقال‌های آب بین حوضه‌ای است. حدود ۶۰ درصد از مساحت کشور که عمدتاً در مناطق مرکزی قرار داشته و پوشیده از بیابان هستند، ۲۵ درصد منابع آب تجدید پذیر کل کشور را تولید می‌کنند ولی ۵۲ درصد از جمعیت کشور را در خود جای داده‌اند که عمدتاً در شهرهای بزرگ مستقر هستند. به عبارت دیگر، عدم توجه تاریخی به موضوع آمایش سرزمین باعث شده، توزیع جمعیت در کشور و به تناسب آن، مراکز صنعتی، سازگار با توزیع منابع آب تجدید پذیر نباشد. طبیعی است در چنین شرایطی، انتقال آب بین حوضه‌ای، سناریوی پیشنهادی حکمرانان آب کشور برای تأمین تقاضای فزاینده آب در منطقه مرکزی ایران است.

درست مشابه نکته‌ای که در مورد سد گتوند ذکر شد، این روزها بحث انتقال‌های آب بین حوضه‌ای و نقش آنها در کم آبی گریبان‌گیر استان خوزستان، در محافل رسانه‌ای بسیار پررنگ است. مجموع آب‌های انتقال یافته بین حوضه‌ای از حوضه رودخانه‌های کارون و دز به استناد صحبت‌های مدیر حوضه آبریز کارون بزرگ در شرکت مدیریت منابع آب ایران، حدود ۱/۱ میلیارد متر مکعب است. این عدد، به خودی خود عدد معنی‌داری در کلیت منابع آب کشور ایران است (حدود یک درصد منابع آب تجدید پذیر کل کشور) ولی لازم است آن را در مقایسه با حجم مصارف آب در استان خوزستان تحلیل کرد. به استناد اعداد و ارقام منتشر شده در برنامه سازگاری با کم آبی استان خوزستان که در فروردین ماه سال ۱۴۰۰ مصوب شد، مجموع مصارف آب استان خوزستان، ۲۴/۶ میلیارد متر مکعب است که از این میزان، ۲۱ میلیارد متر مکعب آن در بخش کشاورزی مصرف می‌شود که عهده دار ۱۸ درصد از اشتغال استان و ۴ درصد ارزش افزوده اقتصادی تولیدی در استان خوزستان است. بخش کشاورزی در استان خوزستان، در مقایسه با سایر استان‌های کشور، از بهره‌وری مصرف آب کمی برخوردار است. اصرار بر کشت محصولات نامتناسب با اقلیم استان مثل برنج در سال‌های اخیر باعث شده نه تنها مصارف آب به شکل قابل توجهی فراتر از منابع در اختیار این استان افزایش پیدا کند، بلکه تاب‌آوری این استان در مواجهه با خشکسالی‌ها نظیر آنچه در سال ۱۴۰۰ اتفاق افتاده است، به میزان قابل توجهی کاهش یابد. به گواه مصاحبه‌های منتشر شده از مسئولان استان خوزستان، برنج‌کاری‌های انجام شده در سال ۱۴۰۰ در استان خوزستان با وجود همه هشدارها و ممنوعیت‌های اعلام شده از اواسط بهار، حدود دو برابر حجم متوسط درازمدت آب انتقال داده شده به‌صورت بین حوضه‌ای از حوضه رودخانه‌های کارون و دز است.

متأسفانه آب به نوعی از کمک بلاعوض تبدیل شده است که نظام حکمرانی کشور برای مواجهه با برخی مشکلات سیاسی و اجتماعی مثل نبود گزینه‌های متنوع معیشتی در روستاها، معضلات ناشی از تحریم و عدم قطعیت حاکم بر تأمین امنیت غذایی، جبران خسارت سیلاب و...، به رایگان حراج می‌کند. راه حل معضل کم آبی در مناطقی مثل استان خوزستان، ارتقای تاب‌آوری استان‌ها در مواجهه با کم آبی و خشکسالی است؛ رویکردی که تا حدی در برنامه‌های سازگاری با کم آبی استان‌ها به آن پرداخته شد. اجرای این برنامه‌ها، می‌تواند از بروز مشکلاتی نظیر آنچه در استان خوزستان رخ داده است، در میان مدت و بلندمدت جلوگیری کند. امیدوارم که اجرای این برنامه‌ها در دولت سیزدهم مورد توجه و پیگیری قرار گیرد.

ایران در ایران

پرونده تبریز برای ثبت به‌عنوان «شهر خلاق ادبیات» به یونسکو رفت

ایران زمین - خبر خوش ارسال پرونده تبریز به یونسکو (سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد) برای ثبت به‌عنوان «شهر خلاق ادبیات»، زمینه‌ساز زدودن غبار فراموشی از ظرفیت‌های فرهنگی و ادبی این کهن‌شهر است.

کهن‌شهر تبریز در حوزه فرهنگ و ادبیات ایران زمین، جایگاهی ویژه دارد و شاعران، نویسندگان و ادبای بزرگی مانند شمس تبریزی و پروین اعتصامی از آن برخاسته‌اند که نه تنها به ادبیات کشورمان خدمت شایسته‌ای کرده‌اند، بلکه منشأ تأثیرگذاری در ادبیات جهان بوده‌اند.

در مجموعه تاریخی «مقبره الشعرا»ی این کهن‌شهر، افزون بر ۴۰۰ شاعر بزرگ از اقصی نقاط ایران قدیم که امروز نزدیک به ۱۵ کشور را شامل می‌شود، آرمیده‌اند؛ تبریز از دوران سلاجقه به بعد، به دلیل هفت بار انتخاب به‌عنوان پایتخت ایران، محل اجتماع شعرا و نویسندگان بزرگ بوده است.

به گزارش ایرنا، تبریز همچنین خاستگاه داستان‌نویسی در ایران به‌شمار می‌رود و علاوه بر کسانی همچون میرزا آقا تبریزی در قامت نخستین نمایشنامه‌نویس ایرانی، شخصیت‌های برجسته دیگری همچون جبار باغچه‌بان، به‌عنوان یکی از نخستین کوشندگان ادبیات کودکان و داستان‌نویسان بزرگی مانند غلامحسین ساعدی، رضا براهنی و فریبا وفی را در حوزه ادبیات ایران اسلامی تربیت کرده است.

تاکنون شهرهای معدوی در جهان موفق به ثبت‌نام خود در فهرست شبکه شهرهای خلاق یونسکو در حوزه ادبیات شده‌اند که می‌توان به «آنگولم» از فرانسه، «بیروت» لبنان، «اکسیتیر» انگلستان، «کوهمو» از فنلاند، «لاهور» پاکستان، «لیوواردن» هلند، «نانجینگ» از چین، «اودسا» از اوکراین، «سلیمانیه» عراق، «وونجو» از کره جنوبی و «وورتسواف» از لهستان اشاره کرد.

شبکه شهرهای خلاق یونسکو در سال ۲۰۰۴ برای ترویج همکاری میان شهرهایی به راه افتاد که از خلاقیت به‌عنوان عاملی راهبردی برای پیشرفت پایدار شهری استفاده کرده بودند؛ شهرهایی که این شبکه را تشکیل داده‌اند، برای رسیدن به هدفی مشترک با هم کار می‌کنند: «قرار دادن خلاقیت و صنایع فرهنگی در قلب برنامه‌های توسعه‌شان در سطح محلی و همکاری فعال در سطح بین‌المللی.»

این شبکه هفت حوزه خلاق، شامل صنایع دستی، هنرهای بومی، هنرهای رسانه‌ای، فیلم، طراحی، خوراک‌شناسی، ادبیات و موسیقی را پوشش می‌دهد؛ شهرهایی که متقاضی پیوستن به این شبکه هستند، باید تقاضانامه خود را با امضای شهردار شهر مربوط به کمیسیون ملی یونسکو- ایران، ارسال کنند.

ایرج شهین باهر شهردار تبریز با اشاره به ارسال پرونده تبریز در حوزه شهر خلاق ادبیات به یونسکو (سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد) گفت: پیش از این با پیگیری‌های انجام شده لایحه‌ای در زمینه پیوستن تبریز به شبکه شهرهای جهانی خلاق مورد تصویب کمیسیون فرهنگی و شورای اسلامی شهر قرار گرفت و به دنبال آن کارشناسان یونسکو در تهران در شهرداری تبریز حضور یافتند و درخصوص تکمیل فرم‌های مربوط براساس ظرفیت‌های فرهنگی و تاریخی این شهر در حوزه ادبیات اقدامات لازم و تخصصی انجام شد.

شهردار تبریز اظهار امیدواری کرد با نهایی شدن انتخاب این شهر به‌عنوان شهر خلاق در زمینه ادبیات شاهد آثار ملموس این اتفاق خوب در حوزه های فرهنگی، گردشگری و اقتصادی باشیم.

جدول سودوکو

ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های سفید قرار دهید که هر رقم در سطرها، ستون‌ها و مربع‌های کوچک ۳ در ۳ یکبار دیده شود

۳۷۱۷

آسان

			۷	۱	۶		۵	۴
۶	۴			۵	۸	۷		
	۳				۹		۱	۶
	۷	۹						۵
۳						۴	۷	
۷	۶		۵				۴	
		۳	۴	۷			۶	۲
۱	۹		۶	۸	۲			

متوسط

	۲		۹	۴				
۸			۶	۲		۵		
۴	۷					۲		
						۱	۶	۸
	۸						۷	
۹	۶	۱						
		۸					۵	۶
		۲		۶	۴			۳
				۷	۸		۴	

سخت

۶					۹		۲	
			۵			۴		
	۸		۴		۳		۵	
۸					۴	۶		
		۶				۲		
		۴	۳					۱
	۹		۷		۵		۴	
		۳			۸			
	۶		۱					۷

خیلی سخت

۱				۷	۸			
	۲							۶
		۴	۶		۳		۲	
	۹							۵
		۸		۳		۷		
۳							۱	
	۸		۱		۷	۶		
۴							۵	
			۳	۸				۴

حل جدول سودوکو شماره ۳۷۱۶

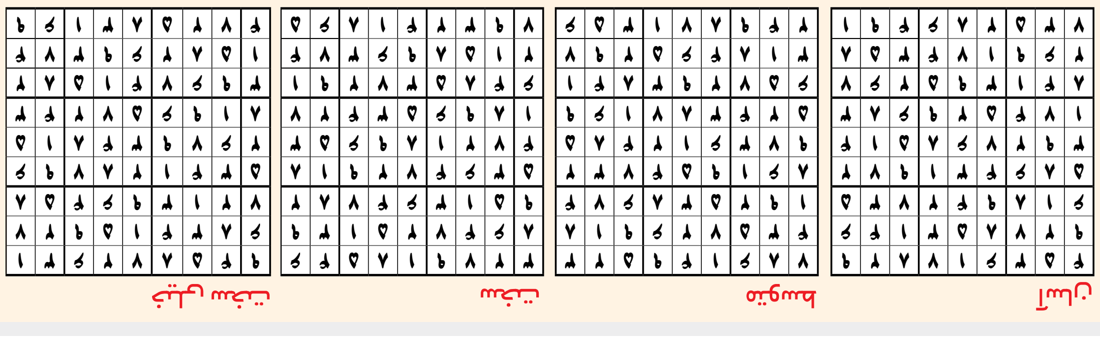

یک جدول با دو شرح

جدول روزنامه *ایران* دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

۷۶۸۴

جدول عادی

افقی:

۱- سؤال کردن- کار بدون دقت و سرسری!
۲- زبانه آتش- نیروبخش- خرم و باطراوت
۳- پیشخدمت رستوران- بچه کوچولو- فیلم «احمد رضادرویش»
۴- خارج از محوطه بازی- جانور دریایی- واحد نظامی- ابزار نجاری
۵- ضمیر جایگزین- سبزی خورشتی- خوارکننده
۶- آقا در گویش فرانسوی- بازاری، سوداگر- عدد ورزشی
۷- کمک- غوغا- منع کردن
۸- غذای محلی گیلان
۹- از مواد پخت کیک- زبان مردم سوئد- برادران مخترع هواپیما
۱۰- اندرون دهان- آن که در پس دیگری برود- آخر چیزی
۱۱- مفهوم- سرپرست املاک موقوفه- تابلوی «لیختنستاین»
۱۲- فلزگرانبها- خرید غیرنقدی- تکیه به پشتی- صدای افسوس
۱۳- نورانی- درنگ- به معنی خانه
۱۴- پی در پی- کناره دریا- دختر خوش خبر!
۱۵- خانه به دوش- قافله

عمودی:

۱- اثر دیدنی استان «ایلام»- برنامه‌ای در حال پخش از شبکه سوم با هدف اطلاع رسانی و پیشگیری در حوزه سلامت
۲- آوازی در آخر افشاری- برادر سلم و تور- رنگی برای فرش
۳- سنت و خلق و خو- ضربگیر زورخانه- خوش چهره
۴- آدم بسیار سخت گیر- خواب خوش- آماس- تزویر
۵- باارزش- فراموشی- همسر مرد
۶- ردپای آب!- محله- نزدیک نیست
۷- آستین پیراهن- ایالت شاه بلوط- قانون چنگیز
۸- کشور ساعت!- استان کویری- مقابل «میزبان»
۹- مربع ورزش خشن- قفسه آشپزخانه- خویشی و قرابت
۱۰- شرکت ژاپنی موتورساز- دستپاچه شدن- اثر چربی
۱۱- فلز سرخ- سرزمینی کوهستانی با مردمی مهربان و میهمان نواز در استان کرمانشاه- فیلمی از «اکبر صادقی»
۱۲- پیروزی ورزشی- خمره بزرگ- چیزی که دیده بشود- درنده زیبا
۱۳- زنان- رهایی از خطر یا وضع دشوار- ورزش چینی
۱۴- معلم متوسطه- خطاب بی ادب- این عدسی نور را پراکنده می‌کند
۱۵- موسیقی محلی جنوب- قهرمان سری آ ایتالیا در فصلی که گذشت

جدول ویژه

افقی:

۱- شهری در «آذربایجان»- بازیگر فیلم «تایتانیک»
۲- بازیچه کودکان در سال‌های دور- بها و قیمت- بندر کشورمان
۳- نان پاره گدایی- انسان- یک نوع هورمون
۴- میوه باب لواشک- مثل- میوه کرک دار- نوعی پخت برنج
۵- میوه مربایی- قریه- شایع‌ترین بیماری پوستی
۶- گفت‌وگوی شکوه آمیز- خانه خانه- آغوش
۷- هستی- از لوازم التحریر- پیدا کن!
۸- اثر باستانی «محلات»
۹- یقه آهارزده- گلی معطر- شهر «غنا»
۱۰- داخل- بشارت- کنایه از لاغر و ضعیف
۱۱- منزلت- پیرشدن- لؤلؤ
۱۲- تفاوت- نام مستعار «ماریا شاراپووا» تنیس باز روس- یکدندگی- ساز شستی دار
۱۳- زبان عرب- قطره‌های ریز باران- از دستگاه‌های پخش
۱۴- اثر «ویرجینیا وولف»- مبارزه- اقبال
۱۵- برنده نوبل شیمی ۲۰۰۸- مباحثه

عمودی:

۱- بازیگر سریال «لحظه گرگ و میش»- جزئی از دوربین
۲- لقمه شتری- ابزاری در منزل برای پاکیزگی- جدی و برابر با مقررات
۳- واحد وزن- منافق- پابرجا
۴- آزمایش- گردهمایی کوتاه‌مدت و شبانه روزی- شکایت شفاهی!- کشتی جنگی
۵- سازه‌ای معمارانه شبیه نیم کره‌ای توخالی- فامیل- شهری در استان «بوشهر»
۶- بی رمق ندارد!- عدل- پدر سام
۷- حرف مفعولی- بسیار خوب و خوشایند- آمار
۸- مخفیانه خودمانی- آموزش نت خوانی- کلاف نخ
۹- رنگی برای خودرو- گفت‌وگوی تلفنی- صمغ معطر
۱۰- آهسته- دارای بسته‌بندی استوانه‌ای- دیگ مازنی
۱۱- تخم مرغ فرنگی- بلاانقطاع- نوازش کننده
۱۲- پسر- منقار- بارکش شهری- قسمتی از اوستا
۱۳- طرد شده- زاپاس خودرو- نانخورش
۱۴- کودک پدر مرده- آشکار- رودی در بالکان
۱۵- چرم براق- بازیگر «مأموریت غیرممکن ۷» (۲۰۲۱)

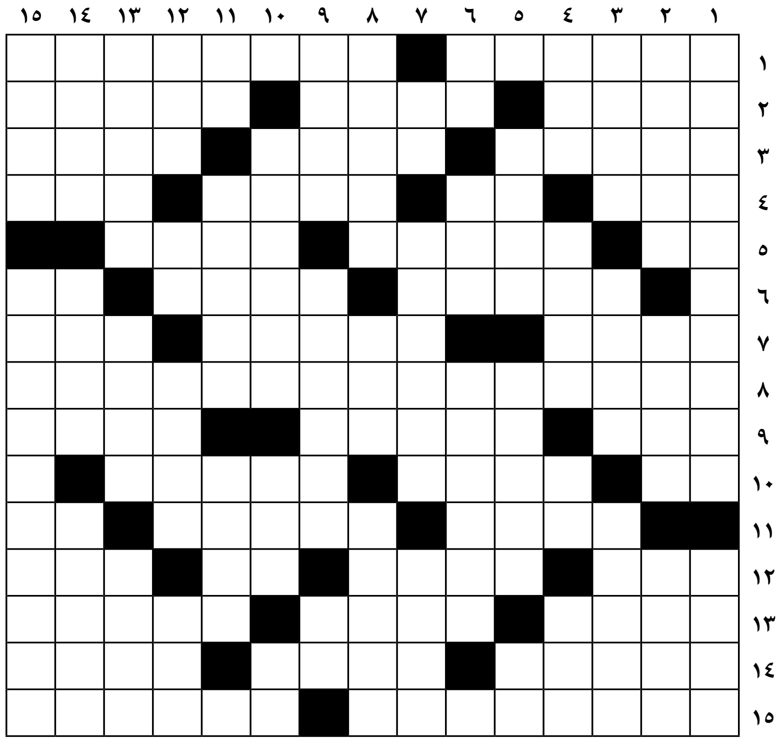

حل جدول عادی شماره ۷۶۸۳

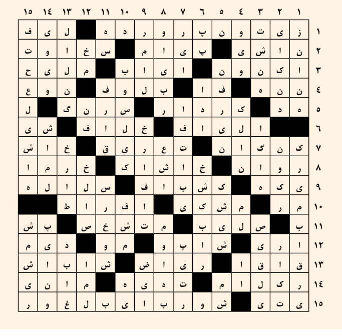

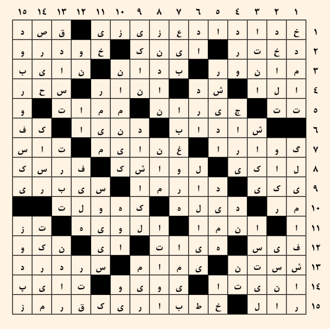حل جدول ویژه شماره ۷۶۸۳